

Institut d'Estudis
Valencians

Les abreviacions i acurtaments de les paraules

(Segona versio, corregida; novembre 2015)

Antoni Fontelles

1. Introduccio.....	Pag. 2
2. Els acurtaments.....	Pag. 4
3. Les abreviacions.....	Pag. 6
4. Els simbols.....	Pag. 19
5. Quadro resum acurtaments.....	Pag. 25
6. Quadro resum abreviacions.....	Pag. 26
7. Quadro resum simbols.....	Pag. 27

Institut d'Estudis
Valencians

1. Introduccio

Quan parlem o escrivim solem usar les paraules sanceres, pero no es estrany que en qualsevol conversacio o escrit –sobre tot si es de caracter informal– utilisem varietats curtes o abreujades d’elles. Es prou freqüent que en determinats nivells de llengua o arees del coneiximent (economia, periodisme, fisica, matematicues, etc.) apareguen en son lloc lletres i grups de lletres, silabes i grups de silabes, simbols o combinacions alfanumeriques. Aixina es formen paraules noves com els acurtaments, els hipocoristics, les abreviatures, les sigles, els acronims, els criptonims i els simbols. La casuística que se’ns presenta, a voltes, te facil solucio, pero hi ha unes atres ocasions en que es complex, i tampoc falten els eixemples que estan a cavall entre dos d’estos grups que hem mencionat. Ad estes dificultats taxonomicues hem d’afegir les techniques i conceptuals perque no tots els autors estan d’acort en les definicions o en la classificacio. Hi ha qui considera que els acurtaments son diferents als hipocoristics o a les abreviatures i simbols (perque els primers figuren o poden figurar en un diccionari ya que tenen contengut semantic, mentres que els segons no –com els noms propis–, excepte les formes que s’han generalisat i convertit en paraules plenes; de totes les maneres, he vist diccionaris que duen abreviatures i sigles, com l’Espasa); trobem que es denomina sigla tant a cada u dels elements com a tot el grup; no tots distingüixen sigles i acronims; tampoc hi ha acort sobre l’escritura de mayuscules o minuscules; hi ha –com vorem– prou de variacio en el numero de lletres d’algunes abreviatures, etc. Aci hem optat per definir i servir-nos d’uns conceptes i donar unes solucions per a les classificacions que tenen, sense dubte, un alt component personal i convencional (excepte en els simbols que, cada vegada mes, sent tambe convencionals, obedixen a acorts i normes internacionals).

Com vorem mes avant, no totes estes paraules i estructures tenen el mateix comportament discursiu, ya que si els acurtaments i els hipocoristics disponen de total llibertat d’aparicio en un text –com tambe els passa a les

Institut d'Estudis
Valencians

sigles i els acronims—, no ocorre igual en les abreviatures, els criptonims o els símbols perquè tenen més restriccions.

Una qüestió a banda és el “llenguatge especial” o sociolecte que es genera en alguns sistemes electrònics de comunicació instantània a on les reduccions de grafemes i síl·labes es fan de forma idiosincràtica i indiscriminada, especialment perquè els missatges produïts tenen taxat l’espai a pocs caràcters i a on es combinen lletres, símbols i números ‘kdm a ls 10’ (quedem a les 10), ‘vg cndnt’ (vaig conduint), ‘anire a x t’ (anire a per tu), ‘b7s’ (besets), ‘shan compro+ ls 3’ (s’han compromes les tres), ‘m.ha dt 1 mlt’ (m’ha dut una maleta).

La casuística és molt ampla, però podem veure alguns exemples habituals de lo que estem dient:

- ‘ONU’ (Organisació de les Nacions Unides)
- ‘N’ (Newton / nitrogen / nort)
- ‘Seat’ (encara que quasi ningú ho recorde, procedix de Sociedad Española de Automóviles de Turismo / Societat Espanyola d’Automovils de Turisme)
- ‘Acnur’ (Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats)
- ‘Colau’ (Nicolau)
- ‘Marisa’ (Maria Lluïsa)
- ‘€’ (símbol del ‘euro’)
- ‘∞’ (símbol de ‘infinit’)

Estes reduccions són més abundants, útils i necessàries, en un text científic o tècnic, però en unes altres classes d’escriu com les notícies —i sobre tot en ràdio— s’han de restringir i explicar el significat sempre, o no usar-les si no és imprescindible.

Institut d'Estudis
Valencians

2. Els acurtaments

Els **acurtaments** es poden produir per supressio d'una o varies lletres, o silabes, en qualsevol part de la paraula. Si es el principi, estarem parlant d'una aferesis 'bus' (autobus), 'tat' (veritat, '¿Tat que no es aixina?'), 'chelo' (violoncel < italia 'violoncello'). Quan es en l'interior d'una lexia simple o d'un grup apareix la sincopa 'vitat' (veritat), 'ma' (mira, '¡Ma tu este!'), 'docudrama' (documental dramatic), nanobot (nano + robot), 'publirreportage' (reportage publicitari), 'enseta' (en seguideta), 'natros' (nosatros). Per ultim, si la part perduda es la final, tenim un apocop 'ca' (casa), 'zoo' (zoologic), 'foto' (fotografia), 'super' (supermercat), 'cine' (cinema < cinematograf), 'tele' (televisio). Com es veu, estes formes han pres carta de naturalea en el discurs i moltes d'elles s'usen correntment en qualsevol classe de text.

Tenint en conte que aço es un "problema" idiomantic marginal i que interessa principalment als mijos de comunicacio i als que treballen en llenguages tecnicos; entre els tractadistes d'estos fets les diferencies son minimes, en alguns casos, pero en uns atres, les discrepancies son notables.

Els acurtaments son reduccions foniques per perdua d'elements en el principi, el mig o el final de la lexia 'bus' (autobus), 'ma' (mira), 'quimio' (quimioterapia). Aparentment, la diferencia en les abreviacions es que aquells no porten punt final i disposen de mes llibertat d'aparicio en el discurs com major siga el grau de lexicalisacio (proces pel qual el conjunt sintagmatic original s'ha convertit en un element llingüistic que funciona com a una paraula): 'El profe (professor) nos ha recomanat consumir aliments bio (biologics)'. Unes caracteristiques de les quals participen les sigles i els acronims –conforme aci els definim– 'El Benelux (*Belgica, Nederland, Luxemburg*) no forma part de l'ONU (*Organisacio de les Nacions Unides*)', pero no les abreviatures ni els criptonims.

Un grup particular son els *hipocoristics*. Son formes abreujades, infantils o diminutives de noms propis (els que tractarém aci) o comuns. Segons els casos, es retalla la part inicial, interior o final del substantiu.

Institut d'Estudis
Valencians

Encara que procedixen del llenguatge coloquial o familiar, l'ús freqüent comporta que molts d'ells ya siguen admesos en qualsevol àmbit. Els exemples son abundants 'Suci' (Sunci < Assuncio, encara que lo habitual es vore 'Sussi'; podria considerar-se derivat de 'Susana'), 'Gori' (Gregori), 'Tofol' (Cristofol), 'Nofre' (Onofre), 'Maica' (Maria del Carme), 'Pili' (Pilar), 'Mari' (Maria), 'Quelo' (Miquel), 'Fili' (Filiberta), 'Berta' (Filiberta, Alberta < Adalberta; encara que el nom modern ve de 'Berhta'), 'Joampe' (Joan Pere, s'ha de tindre present que la 'n' de Joan es transforma en 'm' davant de la 'p' de Pere), 'Lluïsmi' (Lluï s Miquel), 'Malena' (Magdalena < Maria Magdalena, Maria Elena), 'Marivi' (Maria Vicenta), 'Centa' (Vicenta), 'Tico' (Vicentico < Vicent). Tambe son hipocoristics, sense reduccio, els diminutius 'Carmeta' 'Carmeleta' (Carme), 'Joanet' (Joan), 'Nadalet' (Nadal), 'Peret' (Pere, en un femeni 'Pereta'). Podem trobar tambe noms tallats i en morfema diminutiu 'Chimet' (Chimo < Jogim < Joaquim; la forma 'Jogim' –en diversa grafia– existix tant en el nord com en el sud del domini valencià, p. e. Vilavella o Altea), 'Colauet' (Colau < Nicolau), 'Neleta' (Nela < Manela / Manuela), 'Ampariues' (Ampar < Desamparats) 'Salvoreta' (Salvadoreta < Salvadora). Donada l'actual llibertat antroponimica i el grau d'integracio tan elevat que tenen, molts ya funcionen com a noms propis 'Chimo' (Jogim < Joaquim), 'Uiso' (Lluï s), 'Aleix' (Aleixandre; tambe existix com a nom i vinculat en l'anterior 'Aleix').

En la llengua valenciana hi ha una certa preferencia per eliminar la part inicial del terme, si be hui en dia, molt probablement per pressio del castellà, hi ha una forta tendencia a suprimir el final. Açò no vol dir que les aferesis dels noms propis siguen un fenomen idiomatic valencià i que es desconeguen en castellà. En esta llengua tambe n'hi ha exemples molt comuns 'Tina' (Caterina, Argentina, Cristina, Martina, Valentina...), 'Goyo' (Gregorio), 'Rita' (Margarita), 'Chayo' 'Sayo' (Rosario), o uns altres mes rars 'Quino' (Joaquín), 'Tiana' (Tatiana, Cristiana).

Institut d'Estudis
Valencians

3. Les abreviacions

El grup de les **abreviacions** està compost per les abreviatures, les sigles, els criptonims i els acronims.

L'orige de totes estes formes pot ser una paraula ('c.' capítol, 'dir.' director), un sintagma ('FGEE' Federación de Gremios de Editores de España / Federació de Gremis d'Editors d'Espanya; 'PMU' pla de mobilitat urbana) o una frase ('SLQH' "Sé lo que hicisteis", un programa de televisió, ja desaparegut, de LaSexta; 'DEC' "¿Dónde estás corazón?", un programa de televisió, desaparegut, de Antena 3), i procedixen tant de substantius comuns o expressions assimilades ('dr.' doctor, 'DNI' document nacional d'identitat) com de noms propis o expressions assimilades ('N. P. A.' Nela Peris Andreu, 'OIT' Organismo Internacional del Trabajo). Al principi, les sigles i els acronims servien per a designar, en breu, partits, institucions, organismes, associacions, acords, tractats, agències, empreses, etc. (estem parlant de sintagmes denominatius propis o que funcionen com a un substantiu propi); però ara ja s'estan utilitzant quotidianament per a nomenar ocupacions, treballs, conceptes, objectes, sistemes, productes, impostos, programes, etc. (ara nos referim a expressions denominatives comunes o que funcionen com a substantius comuns).

Les **abreviatures** son formes reduïdes de paraules i de creació prou lliure –que necessàriament mantenen l'orde grafemí de l'original–. Com que es fa per a estalviar, lo habitual es que es perga la major part de la paraula; si be son molts els eixemples dels repertoris a on nomes se suprimixen una, dos o tres lletres. No poden apareixer en qualsevol context, porten punt final i no es comporten com a una "paraula plena" (cosa que els acurtaments sí que poden fer). Es dir, estan vinculades a una concreta situació comunicativa i a un context (els elements immediatament anteriors i posteriors a una paraula). Aixina 'a. de C.' (abans de Crist) seguirà a un any o a un segle, 'c.' (capítol) el trobarém davant d'un número arabi o romà, 'sra.' (senyora) s'usa precedint a un nom o llinage, 'p. s.' (post scriptum, posdata) introdueix un text afegit a lo escrit, 's. j.' (sacerdot jesuít) va darrere d'un atropnim, 'rmt.' (remet, remetent) el posem davant de la

Institut d'Estudis
Valencians

persona que envia un escrit, 'v. g.' (verbi gratia, per eixemple) precedix a una frase o a un cas que ilustra lo que acabem de dir, 'q. e. p. d.' (que en pau descanse) es coloca baix del nom de la persona que ha faltat.

En algunes ocasions, el símbol '/' substituïx al punt final de la paraula 'ch/' (chec), 'g/ p.' (gir postal), 'c/' (carrer), 'c/ c.' (conte corrent). El plural es pot marcar duplicant les lletres 'dd. aa.' (diversos autors), 'ff. aa.' (forces armades), 'r.' (reverent), 'rr.' (reverents), 'v.' (vers), 'vv.' (versos), 'a. r.' (altea real), 'aa. rr.' (altees reals); o també afegint una 's' com en 's.' (següent), 'ss.' (següents), 'vol.' (volum), 'vols.' (volums). També admeten femení 'loc.' 'loca.' (locutor, locutora), 'dt.' 'dta.' (dret, dreta), 'esqo.' 'esqa.' (esquerro, esquerra).

Son abundantíssimes i per a tota classe d'escrits i matèries. N'hi ha una part, la més important, que està prou estandaritzada i estesa, en la que s'inclouen les abreviatures d'ús general i les d'ús particular; per eixemple, en els llibres de text o en els diccionaris, al principi, sol hi haure una taula en les abreviatures que en acabant es trobaran en el text. A efectes de majúscula, no les considerarem 'principi absolut', sino elements d'una relació. L'atra part d'estes reduccions son les que podriem denominar personals i d'ús restringit, ja que son creades per a consum propi i per a l'ocasió en que es necessiten.

En les múltiples llistes que hi ha s'observa una gran variabilitat sobre com escriure l'inicial –majúscula o minúscula– i també en les distintes formes que adopta. Açò es difícilment explicable des de la funcionalitat, la tècnica o la racionalitat. Especialment en el cas de les majúscules, estime que respon directament a prejudicis socials (de prestigi, de respecte, de poder, de subordinació, etc.), religiosos, etnocèntrics, geocèntrics, etc. Vejam una chicoteta mostra, tal i com apareixen en els repertoris a l'ús:

- els graus educatius: 'br.' (bachiller, però també 'Br. '), 'Dr.' (doctor), 'Llt.' (llicenciat)
- les expressions llatines: 'P. S.' (post scriptum, posdata), 'A. R.' (anno regni, any del regnat), 'q. v.' (quod vide, veja's), 'op.' (opus, obra)

Institut d'Estudis
Valencians

- elements de la mateixa família: 'A.' (acceptada, en lletres de canvi), 'a/' (acceptacio, avis), 'm/ a.' (la meua acceptacio)
- en la mateixa abreviatura: 'ag.' 'agt.' (agost), 'com.' 'Comp.' 'Cia.' 'C.^{ia}' 'C.^a' (companyia), 'cf.' 'cfr.' (confer, confronte's compare's), 'Gob.' 'Gdor.' 'Gdora.' 'Gdor.^a' (governador, governadora), 'B.' 'Bt.' (beat), 'p. o.' 'P. O.' (per orde), 'p. a.' 'P. A.' (per autorisacio)
- en disciplines, coneiximents o practiques: 'Arq.' (arquitectura), 'Zool.' (zoologia), 'Taurom.' (tauromaquia), 'Mont.' (monteria), 'Tecn.' (tecnicisme), 'Pros.' (prosodia), 'Filat.' (filatelia) 'Alp.' (alpinisme), 'Impr.' (impremta), 'etim.' (etimologia), 'Admo.' (administracio), 'flam.' (flamenc), 'Aut.' (automovilisme)
- uns altres casos curiosos: 'Ctat.' (ciutat), 'A. A.' (antic alumne), 'N. del T.' (nota del traductor)

Per a intentar posar un poc d'orde i marcar unes pautes, la forma reduïda anirà en minúscules excepte que siga inicial (de frase, de paràgraf o de text) o que l'element substituït vaja en majúscula. Es dir, escriurem 'p. d.' (posdata, però 'P. d.' si es principi), 'arq.' (arquitectura, però 'Arq.' si es principi), 'a. de C.' (abans de Crist, però 'A. de C.' si es principi), 'b. V. M.' (beata Verge Maria, però 'B. V. M.' si es principi), 'A. T.' (Antic Testament), 'O. S. A.' (Ordinis Sancti Augustini, Orde de sant Agusti, agustins).

Les abreviatures es lliguen senceres, com la paraula original 'dta.' (dreta), 'arq.' (arquitectura), 'com.' (companyia), 'v.' (vers), 'vol.' (volum), 'rr.' (reverents), 'p. o.' (per orde).

Obviament, al ser una part –mes o manco curta– d'una paraula, no es podran apostrofar ni per davant ni en l'interior 'Joan ha llegit l'A. T.' (encara que lo adequat seria 'Joan ha llegit l'Antic Testament'), 'N. de l'A.' (nota de l'autor, lo correcte es 'n. d. a.').

Institut d'Estudis
Valencians

Quan parlem de *sigles* nos referirém únicament al conjunt de lletres inicials que constitueixen l'abreviació d'un grup de paraules. No porten punts de separació ni tampoc al final (l'excepció són els criptonims).

Com a norma general, s'escriuran en majúscules 'UMH' (Universitat Miguel Hernández), 'UE' (Unió Europea), 'CMT' (Confederació Mundial del Treball), 'DOCV' (Diari Oficial de la Comunitat Valenciana). Quan hi haja dígrafs, només anirà en majúscula el primer component 'AVLI' (Acadèmia Valenciana de la Llengua, si bé l'institució s'autodenomina 'AVL'), 'OLIP' (Organització per a la Lliberació de Palestina, encara que la sigla més coneguda per a nosaltres és 'OLP').

Les sigles procedents de denominacions pròpies mantindran esta forma –les majúscules– excepte quan puguen llegir-se silàbica i l'us les haja convertides en 'noms propis' (majúscula inicial i el restant, en minúscules) 'Unesco' (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization / Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura), 'Unicef' (United Nations International Children's Emergency Fund / Fons Internacional de les Nacions Unides per a l'Ajuda a l'Infància), 'Unef' (United Nations Emergency Forces / Forces d'Urgència de les Nacions Unides, els coneguts com a 'caixcos blaus'), 'Uned' (Universidad Nacional de Educación a Distancia / Universitat Nacional d'Educació a Distància), 'Fiat' (Fàbrica Italiana Automobili Torino / Fàbrica Italiana d'Automòbils Torino; també escrit 'FIAT'). Les que procedeixen de sintagmes denominatius comuns s'escriuran igualment en majúscules 'SMS' (short message service / servei de missatges breus), 'PCH' (patrimoni cultural de l'humanitat), 'IBI' (impost sobre béns immobles), 'BIC' (bé d'interès cultural), 'MIR' (mege intern resident), 'QUIR' (químic intern resident; encara que hauríem d'escriure 'QIR', que seria la sigla resultant, intercalarem una 'U' entre els dos primers grafemes per a evitar una paraula estranya a la llengua), 'ONG' (organització no governamental), 'AVE' (alta velocitat espanyola / alta velocitat espanyola), 'SAR' (search and rescue / busca i salvament), 'AMPA' (associació de mares i pares d'alumnes).

Institut d'Estudis
Valencians

Dels dos grups que he mencionat, el més estable –respecte a les majúscules– es el primer –quan són sintagmes propis–. En el segon –sintagmes comuns o genèrics– nos trobem en algunes dificultats. Si és impossible dir-les silàbica i s'han de lletrejar, les grafiaré en majúscules 'PCH' (patrimoni cultural de l'humanitat), 'PC' (personal computer / ordenador personal), 'BRL' (be de rellevància local). Tenen un comportament similar al de les sigles vocals 'OUA' (Organizació per a l'Unitat Africana), ja que no les reduïm a minúscules. Però quan l'estructura resultant siga pronunciable silàbica podran –per temps, per desgast, per ús, per hàbit gràfic– escriure's en minúscula 'mir' (mege intern resident), 'ampa' (associació de mares i pares d'alumnes), 'ave' (alta velocitat espanyola), 'nie' (número d'identitat d'estranger). O siga, formaran part de les sigles lexicalitzades com 'ovni' o 'tac'. Per este motiu, admetran plural 'mirs', 'aves', 'ampes', 'nies'.

L'última de les situacions es que les sigles denominatives comunes lletrejables es convertixquen en paraules per adició de vocals i puguen llegir-se silabejades. Açò ha ocorregut en 'elepe' (< 'LP' 'long play' / llarga duració), 'oenege' (< 'ONG') o 'efeeme' (< 'FM'), i lo que pot passar-los a estructures siglars com 'PC' (> 'pece'), 'CD' (> 'cede') o 'DVD' (> 'devede'), en la consegüent possibilitat de tindre plural (elepes, oeneges, efeemes, peces, cedes, devedes...).

No s'indicarà el plural afegint una 's' (ONGs, FMs, PCs). Quan es pugui i s'haja d'utilitzar, es marcarà per mig de l'article 'els' o 'les' o d'uns altres modificadors, en plural, naturalment. Si la sigla està lexicalitzada, admet el morfema de plural com qualsevol altre substantiu. En la següent llista explicitem el gènere (en l'article corresponent) i la possibilitat d'apostrofar (en la forma que li pertocaria). En les denominacions espanyoles s'inclou la traducció al valencià; si són estrangeres, apareixeran nomen en valencià.

(la) 'RAE' (Real Academia Española / Real Academia Espanyola)

(la) 'CMT' (Confederació Mundial del Treball)

Institut d'Estudis
Valencians

- (la) 'CNT' (Confederación Nacional del Trabajo / Confederacio Nacional del Treball)
- (el) 'CSIC' (Consejo Superior de Investigaciones Científicas / Consell Superior d'Investigacions Científiques)
- (la) 'SGAE' (Sociedad General de Autores de España / Societat General d'Autors d'Espanya)
- (el) 'PSOE' (Partido Socialista Obrero Español / Partit Socialiste Obrer Espanyol)
- (la) 'FVE' (Federacio de Veterinaris d'Europa)
- (el) 'TSJCV' (Tribunal Superior de Justicia de la Comunitat Valenciana)
- (el) 'IPCC' (Intergovernmental Panel on Climate Change / Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climatic)
- (la / l') 'OPEP' (Organisacio de Països Exportadors de Petroleu)
- (la / l') 'OMS' (Organisacio Mundial de la Salut)
- (la / l') 'OEA' (Organisacio d'Estats Americans)
- (la / l') 'OUA' (Organisacio per a l'Unitat Africana)
- (la) 'OJD' (Oficina de Justificación de la Difusión / Oficina de Justificacio de la Difusio)
- (la) 'UPV' (Universitat Politecnica de Valencia)
- (la) 'AVLI' (Academia Valenciana de la Llengua)
- (el) 'PCCh' (Partit Comuniste Chinenc)
- (la / l') 'AMPICH' (Asociación Gremial de la Pequeña y Mediana Empresa de Chile / Associacio Gremial de la Chicoteta i Mijana Empresa de Chile)
- (la) 'FM' (freqüencia modulada)

Institut d'Estudis
Valencians

(la / l') 'ONU' (Organisacio de les Nacions Unides)

(el) 'PC' (personal computer / ordenador personal)

(el) 'PGOU' (pla general d'ordenacio urbana)

(el) 'CTI' (centre de tractament intensiu; en hospitals, area a on el pacient rep atencio sanitaria especial)

(el) 'laser' (light amplification by stimulated emission of radiation, llum amplificada per emissio estimulada de radiacio)

(el / l') 'ovni' (objecte volador no identificat)

(el) 'tac' (tomografia axial computarisada)

(el) 'sida' (sindrome d'*immunodeficiencia* adquirida)

En esta mostra en trobem algunes que podem pronunciar sense dificultat 'la RAE' (ra-e), 'l'OPEP' (o-pep), 'l'OMS' (oms), 'l'ONU' (o-nu). Hi ha un segon grup en el qual aço no es possible i, per tant, les lletrejarém per a llegir-les 'la CMT' (ce-eme-te), 'la CNT' (ce-ene-te), 'la FM' (efe-eme), 'la UPV' (u-pe-ve), 'el PCCh' (el-pe-ce-che). En el tercer grup tenim una combinacio dels dos anteriors, lletregem (afegint una vocal) i llegim el restant 'el CSIC' (ce-sic), 'la SGAE' (es-gae). I un quart conjunt son les que estan integrades en el sistema llingüístic –lexicalisades– i que escriurem en minuscules 'laser', 'ovni', 'tac', 'sida' (encara que hui, en alguns texts, puguen apareixer en majúscules com fa anys).

Les sigles lexicalisades son les que admeten variacio morfològica de numero ('lasers', 'ovnis', 'tacs' i 'sides') i també poden separar-se en final de línia com qualsevol altra paraula (la-ser, ov-ni, si-da).

Quan les paraules origine van en plural o son plurals, duplicarém les inicials com en 'EEUU' (es llig Estats Units), 'CCOO' (es llig Comissions Obreres), 'JJOO' (es llig Jocs Olímpics); però els Emirats Àrabs Units, sent un grup, adopten com a sigla 'EUA', sense duplicacio de les inicials.

Institut d'Estudis
Valencians

Respecte a la variació de gènere també es comporten com a un substantiu; així, de l'abreviatura anglesa 'UFO' (unidentified flying object / objecte volador no identificat, 'ovni') s'ha derivat 'ufologia' com a l'estudi dels 'ovnis' i 'ufolec', 'ufologa', en variació de gènere, com a les persones –homens i dones– que els investiguen.

L'article s'apostrofarà només en els casos en que la sigla es pugui llegir sil·labicament, com fem en qualsevol altra paraula, 'l'OPEP' (l'o-pep), 'l'ONU' (l'o-nu), 'l'OMS' (l'oms). Quan l'estructura siglar estiga composta per vocals també l'apostrofarem encara que la pronunciem, necessàriament, lletrejada 'l'OEA' (l'o-e-a), 'l'OUA' (l'o-u-a). Per contra, usarem l'article en forma plena i mantindrem el lletrejat, perquè tampoc les podem dir d'una altra manera, en casos com 'la OJD' (la-o-jota-de), 'la UPV' (la-u-pe-ve), 'la AVLl' (la-a-ve-elle), 'el TSJCV' (el-te-esse-jota-ce-ve; abreviadament es diu 'te-esse-jota').

L'apostrofaient no es realitzarà quan entre l'article i el terme hi haja signes), o la sigla estiga modificada per raons expressives o personals de l'autor (negreta, cursiva, etc.) 'no han pogut convèncer a la *OPEP*' (i la pronunciació serà 'la-o-pep'), 'lo millor es debat-ho en la **OEA**' (i direm 'la-o-e-a').

Fins ara hem estat explicant les sigles que procedeixen de dos o més paraules, però encara hi ha algunes altres estructures prou singulars i corrents. Són les que provenen d'un únic substantiu, en les quals el resultat ix de l'unió de les inicials dels components que intervenen en la lexia, com 'UV' (**ul**travioleta), 'IR' (**in**frarroja), 'DDT' (**di**clor-**di**fenil-**tri**cloroeta, també es troba escrit sense guions o en tres paraules), 'CFC' (**cl**orofluor**car**bono), 'TNT' (**tri**nítrotolue). Igualment poden originar-se en diverses paraules juntant inicials i components interns 'ADN' (**aci**t desoxirribonucleic), 'ARN' (**aci**t ribonucleic).

Senyalem, com a casos especials, les combinacions de lletres (majúscules i minúscules), números (àrabs i romans) i signes, que es donen en estructures com 'T4' (en un aeroport, terminal quatre), '3D' (tres

Institut d'Estudis
Valencians

dimensions), '4G' (quarta generació de tecnologies de telefonia mòbil), 'G20' / 'G-20' (grup de 20 països –u dels quals es l'Unió Europea– industrialitzats i emergents), 'I+D+i' (investigació, desenvolupament i innovació), 'G5+1' / 'G-5+1' (grup de països integrat per Estats Units, Rússia, Alemanya, França, Regne Unit i China), '15M' (moviment ciutadà contestatari originat en Espanya el 15 de maig de 2011), 'UJI' (Universitat Jaume I, es llig 'u-gi'), 'F1' (Formula 1, llegit 'efe-u'), 'M16' (servici d'espionatge exterior del Regne Unit), 'UAX' (Universitat Alfons X, que llegim 'u-ax').

En el següent quadre resumim l'escritura de les sigles procedents de noms propis

sigla	apostrofant	grafia	eixemple
<i>pronunciable</i>	si, segons norma	mayuscules / mayuscula + minuscules	la RAE (ra-e), l'Unesco
<i>lletrejable</i>	si, segons norma	mayuscules	la CNT (ce-ene-te), l'OEA (o-e-a)
<i>mixta</i>	no	mayuscules	el CSIC (ce-sic), la SGAE (es-gae), la FVE (fe-ve)
<i>lexicalisada</i>	si, segons norma	minuscules	el radar, l'ovni

Est es el resum de l'escritura de les sigles procedents de noms comuns

Institut d'Estudis
Valencians

sigla	apostrofant	grafia	eixemple
<i>pronunciable</i>	si, segons norma	mayuscules	el BIC, el MIR, l'IBI, l'AVE
<i>lletreable</i>	si, segons norma	mayuscules	el SMS (esse-eme-esse), el CD (ce-de)
<i>mixt</i>	no	mayuscules	el PGOU (pe-gou), la T4 (te-quatre), el M16 (eme-setze)
<i>lexicalisada</i>	si, segons norma	minuscules	el bic, el mir, l'ibi, l'ave, el tac

Una variació de les sigles són els *criptonims*, antroponims reduïts a les majúscules inicials. Encara que no hi ha un únic criteri ortogràfic, seria convenient deixar un espai entre les lletres per a representar la separació que hi ha en l'original (en anglès no s'intercalen espais ni punts 'JFK', John Fitzgerald Kennedy). Així podem trobar 'J. M. A.' (José María Aznar), 'M. A. R.' (Miguel Ángel Rodríguez, exportaveu del govern d'Aznar), 'J. L. R. Z.' (José Luis Rodríguez Zapatero; en un criptonim especial com 'ZP', Zapatero). Per contra, ha seguit habitual veure grafiat i sentit en els mitjans de comunicació el terme 'MAFO' en referència a Miguel Ángel Fernández Ordóñez (governador del Banc de Espanya entre 2006 i 2012); hi ha qui l'escriu 'Mafo'.

En premsa escrita sol ser normal que de les notícies elaborades per un periodista, una vaja firmada en nom i llinatge o llinages, mentre que l'altre o les altres nomen s'identifiquen en les inicials del nom, separades per punts. Trobem la mateixa estructura –inicials + punts + espai– en les informacions quan per obligació s'ha d'ocultar l'identitat de la persona.

Institut d'Estudis
Valencians

L'abreviatura pot llimitar-se al nom com en 'J. Pons Roca' (Josep / Josepa), 'V. Forner Marti' (Vicenta / Vicent), 'P. Escrig Soler' (Purificacio / Pau). Nomes s'usa la primera lletra; pero tenim acurtaments de substantius propis –Llorenç, Lluïsa, Lleonart, Lleopolt, Chimo...– que requerixen dels dos elements del digraf –'Ll.' o 'Ch.'–. Hi ha algun atre eixemple en que es corrent afegir una vocal com es el cas de 'Ma.' –Maria, que tambe pot apareixer simplement com 'M.'–.

Quan es tracte de noms composts –en dos o mes elements–, seguirém la mateixa norma de reduir-los tots a l'inicial. Evitarém posar la forma extensa en el primer nom i la reduïda en l'atre o atres, com se sol fer en angles –Franklin D. (Delano) Roosevelt, James K. (Knox) Polk, John F. (Fitzgerald) Kennedy...– i que ya he vist en alguna ocasio aci “a cuyo frente se encuentra el enólogo Gaspar G. Tomás” (Levante-EMV, 15-10-15, p. 37).

Dit lo dit, en l'intencio d'assimilar formalment els criptonims a les sigles –quan es tracte del nom complet–, no sería contraproductiu ni un destorp considerable acceptar que s'escriguen com la formula anglesa: mayuscules, sense punts ni espais. Estime que nomes es una falta d'habit visual.

Si en conte d'utilisar les primeres lletres d'un grup de paraules prenem la silaba inicial de cada component o una part d'ells, formarem els *acronims*. Constituïxen estructures llegibles i poden acabar “vulgarisant-se” i lexicalisant-se. Aixina admetrien variacions morfologiques de singular i plural i de masculí i femení. Vejam alguns eixemples d'acronims:

'Aemet' (Agencia Estatal de Meteorología / Agencia Estatal de Meteorologia)

'Benelux' (unio economica en 1958 entre Belgica, Nederland –Països Baixos, Holanda– i Luxemburc)

'Entel' (Empresa Nacional de Telecomunicaciones / Empresa Nacional de Telecomunicacions)

Institut d'Estudis
Valencians

‘Frontex’ (Agencia Europea per a la Gestio de la Cooperacio Operativa en les Fronteres Exteriors dels Estats membre de l’Unio)

‘Gestapo’ (Geheime Staatspolizei, policia secreta de l’estat nazi)

‘Interpol’ (Organisacio Internacional de Policia Criminal)

‘Muface’ (Mutualidad General de Funcionarios Civiles del Estado / Mutualitat General de Funcionaris Civils de l’Estat)

‘Polisari’ (Frente Popular para la Liberación de Saguia el Hamra y Río de Oro / Front Popular per a la Lliberacio de Saguia el Hamra i Riu d’Or)

‘Renfe’ (Red Nacional de Ferrocarriles Españoles / Ret Nacional de Ferrocarrils Espanyols)

‘Retevisión’ (Ente Público de la Red Técnica Española de Televisión / Ent Public de la Ret Tecnica Espanyola de Televisio)

‘Uteco’ (Unión Territorial de Cooperativas / Unio Territorial de Cooperatives)

‘epo’ (eritropoyetina; encara que es una sola paraula, l’acronim el conforma l’inicial i una silaba interior)

‘napalm’ (naphtenic acid and palmetate, acit naftenic i oli de coco)

‘sima’ (silici i magnesi, subcapa mes interna de les dos que componen la corfa terrestre; la mes externa es el ‘sial’, silici i alumini)

‘radar’ (radio detecting and ranging, descobriment i medicio per radio)

El genero de les sigles i dels acronims se correspon normalment en el del primer component substantiu del grup. Com hem vist, ‘la (Real) Academia...’, ‘la Confederacio...’, ‘el Consell...’, ‘el Grup...’, ‘el Tribunal...’, ‘l’Universitat...’, ‘l’Organisacio...’, ‘l’Agencia...’ (en el cas de ‘Frontex’ es pot trobar escrit en articul masculi o femeni, pero li aplicarem, sense dubte, el femeni ‘la’), etc. Tambe sorgixen discordances com ‘(el) AVE’ quan li tocaria ‘(la) (Alta) Velocitat...’, lo que passa es que

Institut d'Estudis
Valencians

l'articlel el fem concordar en un substantiu masculi sobreentes 'tren'. Quan tenim acronims lexicalisats, el genero no es obligatoriament el del primer component 'el laser' (la llum...), 'el tac' (la tomografia...), 'l'epo' (la 'substancia'...), pero 'el radar' (el descobriment...), 'l'ovni' (l'objecte...).

En ser infreqüent o inclus rara, la variacio de genero es pot donar tant en les sigles com en els acronims lexicalisats. En les sigles tenim que de 'GRAPO' (Grupos de Resistencia Antifascista Primero de Octubre / Grups de Resistencia Antifascista Primer d'Octubre), l'abreviacio va en mayuscules, pero quan designa un membre del conjunt l'escriurem en minuscules (el) 'grapo'; este substantiu formarà el femeni (la) 'grapa' (tal vegada cride l'atencio, pero igual cridaria si escriguerem 'la grapo', i en valencià el femeni de les paraules acabades en -o atona es fa canviant-la per una -a com 'esquerro / esquerra', 'curro / curra' o els hipocoristics 'Nelo / Nela', 'Cento / Centa'). I en els acronims, 'Polisari' genera el nom comu 'polisari' per a designar el membre masculi d'eixa organizacio i que te com a femeni 'polisaria'.

Al marge de que l'us d'abreviacions siga general en la comunicacio (mes les sigles i els acronims que els criptonims o les abreviatures), conve no abusar. En la parla sempre sera preferible utilizar les denominacions extenses (obligatori en les abreviatures) a les reduides, inclus en els casos mes habituals de sigles i acronims (lo que sabem nosatres no concorda necessariament en lo que sap el nostre interlocutor). Igualment, hem de tindre present que hi ha ocasions en que el parlant coneix l'acronim -'Interpol', 'Renfe', 'Aemet', 'epo', 'sima', 'radar'...-, pero desconeix la procedencia, ignora la 'motivacio' semantica original. Conforme recorden tots els manuals d'estil, en els discursos informatius de televisio i radio, seguint el principi de presuncio d'ignorancia -una precaucio comunicativa respecte a l'oient o al televident-, evitarem estes expressions o les reduirem a les mes conegudes (ONU / Onu, FAO / Fao, Unesco, Unicef i molt poques mes, crec). En prensa escrita i en mijos audiovisuals com el periodisme electronic son tolerables les sigles i criptonims sempre que, necessariament, en la primera aparicio s'haja explicat el contingut de la

Institut d'Estudis
Valencians

forma siglar. Com a norma general, es preferible pecar per defecte, evitant-les o restringint l'us, que per excés.

Es convenient escriure les abreviacions en el mateix renglo i procurar que no s'hagen de partir al final. Els acronims son mes facilment separables, sempre i quan no quede una de les parts impronunciable.

4. Els símbols

Els **símbols** son representacions grafiques reduides inalterables. Son invariables i de validea internacional; establits, majoritariament, per l'ISO (Organisacio Internacional per a l'Estandarisacio). Normalment pertanyen als camps científic i tecnic, ambits en els quals son d'us obligatori. Fora d'aci, en alguns casos, per costum, s'admeten certes variacions en escrits de caracter generaliste. Aixina, el símbol del 'gram' es 'g', pero tambe se sol gastar la forma 'gr.'. En motociclisme es habitual vore escrit 'c.c.' com a 'centimetros cubics', quan l'expressio establida es 'cm³'.

Tenim símbols alfabetics:

- En metrologia / unitats de mida (llongitut, massa, temps, corrent electrica, temperatura termodinamica, quantitat de substancia i intensitat lluminosa). Son alfabetics o alfanumerics. Tots van en minuscules excepte quan procedixen d'un nom propi 'Pa' (Pascal), K (Kelvin), o son multiples superiors al 'kilo', com 'M' (mega, 10⁶), 'G' (giga, 10⁹), 'T' (tera, 10¹²), 'P' (peta, 10¹⁵), 'E' (exa, 10¹⁸), 'Z' (zetta, 10²¹) i 'Y' (yotta, 10²⁴)

25 t (tonellades)

1500 rpm (revolucions per minut)

3 mm (milimetros)

1 hm³ (hectometro cubic)

24 m² (metros quadrats)

Institut d'Estudis
Valencians

10 m/s (metros per segon)

980 hPa (hectopascals)

2 TB (terabytes)

En la notacio matematica (aritmetica, algebra, logica de predicats, teoria de conjunts, funcions, geometria, etc.) se seguien regles molt estrictes i de fet es un “llenguatge especial”. Se servix de lletres, numeros i simbols, de mayuscules i de minuscules, i d’infrascrits i sobrescrits. Està a cavall entre les dos classes de simbols

‘ang’ (angul)

‘cot’ (cotangent)

‘log’ (logaritme decimal)

‘Log’ (logaritme neperia)

‘R’ (conjunt dels numeros reals)

‘2’ (dos)

‘ $x = y$ ’ (es llig ‘xe es igual a y’)

En meteorologia i aeronautica (s’usen combinacions d’una a sis lletres mayuscules, estan codificades per diverses institucions com l’Organisacio d’Aviacio Civil Internacional –OACI–)

‘H’ (alta pressio)

‘L’ (area de baixa pressio)

‘AD’ (aerodrom)

‘AS’ (altostrats)

‘ADA’ (area en servici d’assessorament)

‘ADDN’ (adicio, adicional)

Institut d'Estudis
Valencians

‘COORD’ (coordenades)

‘ALERFA’ (fase d’alerta)

En els graus (estan composts per un grau volat i majúscula i separats de la quantitat per un espai)

‘°C’ (Celsius, ‘15°’ / ‘15 °C’)

‘°F’ (Fahrenheit)

‘°R’ (Réaumur, Rankine)

- En punts cardinals (el símbol va en majúscula)

‘N’ (nort)

‘S’ (sur)

‘E’ (est)

‘O’ (oest, internacional ‘W’, west)

‘NE’ (nortest)

‘NO’ (nortoest)

‘SE’ (surest)

- En elements químics (representats per una o dos lletres; si n’és una va en majúscula; si en són dos, la primera és majúscula i la segona és minúscula. L’escritura dels composts químics és alfanumèrica i segueix regles estrictes de nomenclatura ‘CaO’ –òxid de calci–, ‘Mg(OH)₂’ –hidròxid de magnesi–, ‘Li₃PO₄’ –fosfat de liti–)

‘B’ (bor)

‘C’ (carbono)

‘S’ (sofre)

‘Ac’ (actini)

Institut d'Estudis
Valencians

‘Ag’ (argent, plata)

- En unitats monetaries oficials (son triliters i van en mayuscula)
  - ‘EUR’ (euro)
  - ‘CHF’ (franc suïs)
  - ‘INR’ (rupia india)
  - ‘BRL’ (real brasiler)
- En identificadors d’aeroports (son triliters i van en mayuscula)
  - ‘VLC’ (Valencia)
  - ‘SVQ’ (Sevilla)
  - ‘CAJ’ (Canaima, Veneçuela)
  - ‘BRI’ (Bari, Italia)
  - ‘TGM’ (Tirgu Mures, Romania)
- En idiomes (son biliteres i van en minuscules)
  - ‘ar’ (arap)
  - ‘ay’ (aimara)
  - ‘bg’ (bulgar)
  - ‘my’ (birma)
- En països (son biliteres i en mayuscules; també hi ha codificació trilitera)
  - ‘AE’ (Emirats Arabs Units)
  - ‘AR’ (Argentina)
  - ‘BE’ (Bèlgica)

Institut d'Estudis
Valencians

‘ET’ (Etiopia)

- En constel·lacions (son triliters i comencen per majúscula)

‘Cnc’ (cancer, Carranc)

‘Cas’ (Cassiopeia, Cassiopea)

‘Col’ (columba, Coloma)

‘Cha’ (chamaleon, Camalleo)

- En llibres i epístoles de la Bíblia (tenen forma estandaritzada –com els altres grups– encara que no per cap d’organisme internacional i presenten alguna chicoteta variació –contràriament als restants–, però com que tampoc porten punt final, en conjunt, son més semblants als símbols; son bilíters o triliters, n’hi ha alguns alfanumèrics i porten majúscula inicial)

‘Ap’ (Apocalipsis)

‘Ga’ (Epístola ad Galatas, Epístola als galates)

‘Jdt’ (Judit)

‘Jer’ (Jeremies)

‘1J’ (1 Joan, també ‘1Jn')

‘2S’ (2 Samuel, també ‘2Sm’ ‘2Sam’)

La segona classe de símbols son els no alfabètics, usats en diverses disciplines científiques, encara que algu d’ells pot trobar-se també habitualment en uns altres escrits o documents

‘x’ (per, multiplicat per; també apareix ‘/’)

‘%’ (per cent)

‘@’ (arroba)

Institut d'Estudis
Valencians

‘>’ (menor que, procedix de)

Algunes monedes tenen un símbol per a representar-les. Les mes usuals son

‘€’ (euro)

‘\$’ (dolar, pes)

‘£’ (lliura esterlina)

‘¥’ (yen)

Institut d'Estudis
Valencians

Quadro resum acurtaments

	<i>(propis)</i>	<i>hipocoristics</i>
<i>creacio</i>	espontanea, colectiva	espontanea, individual
<i>formacio</i>	reduccio de qualsevol part de la paraula	reduccio de qualsevol part de la paraula
<i>aplicacio</i>	generalment una paraula	noms propis / una o varies paraules
<i>escritura (mayuscula / minuscula)</i>	minuscula inicial 'ca' (casa)	mayuscula inicial 'Uiso' (Lluís)
<i>escritura (en punts / sense punts)</i>	sense	sense
<i>morfologia (singular / plural)</i>	'tele' / 'teles'	no
<i>morfologia (masculi / femeni)</i>	es possible	'Cento' / 'Centa'
<i>polimorfisme (variacio grafica)</i>	'cine' 'cinema'	'Sabel' 'Sabe' (Isabel)
<i>funcionament (paraula plena / no paraula)</i>	si	si

Institut d'Estudis
Valencians

Quadro resum abreviacions

	<i>abreviatures</i>	<i>sigles</i>	<i>acronims</i>	<i>criptonims</i>
<i>creacio</i>	intencional personal, colectiva	intencional colectiva	intencional colectiva	intencional individual
<i>formacio</i>	reduccio part mija i final de paraula	inicial de paraules	generalment, silabes inicials de paraules	inicial de paraules
<i>aplicacio</i>	una o varies paraules	una o mes paraules	una o mes paraules	dos o mes paraules
<i>escritura (mayuscula / minuscula)</i>	minuscula excepte si l'orige es nom propi 'dt.' (dret), 'N. T.' (Nou Testament)	mayuscules o minuscules 'FAO', 'laser'	mayuscula inicial 'Renfe', minuscules lexicalisats 'radar'	mayuscules 'R. M. B. (Roser Marti Bort)
<i>escritura (en punts / sense punts)</i>	en punts	sense	sense	en punts
<i>morfologia (singular / plural)</i>	'vol.' / 'vols.' (volum, volums)	sintactic 'les ONG' / morfologic 'lasers'	lexicalisats 'simes'	no
<i>morfologia (masculi / femeni)</i>	'dt.' / 'dta.' (dret, dreta)	no / excepcional 'ufolec' / 'ufologa'	no / excepcional 'polisari' / 'polisaria'	no
<i>polimorfisme (variacio grafica)</i>	'cia.' 'c. ^{ia} ' (companyia)	no	no	no
<i>funcionament (paraula plena / no paraula)</i>	no	si	si	si

Institut d'Estudis
Valencians

Quadro resum simbols

	<i>alfabetisables</i>	<i>no alfabetisables</i>
<i>creacio</i>	intencional, colectiva, reglada	intencional, colectiva, reglada
<i>formacio</i>	normalment reduccio de la part final	
<i>aplicacio</i>	una o varies paraules	
<i>escritura (mayuscula / minuscula)</i>	mayuscula 'N' (nort) / minuscula 'm' (metro)	
<i>escritura (en punts / sense punts)</i>	sense	
<i>morfologia (singular / plural)</i>	no	
<i>morfologia (masculi / femeni)</i>	no	
<i>polimorfisme (variacio grafica)</i>	no / excepcio simbols de la Biblia	
<i>funcionament (paraula plena / no paraula)</i>	no	